

Interventioner: ett skydd för mänskliga rättigheter eller en kränkning av internationell lagstiftning?

En teoriprovande uppsats gällande NATOS intervention i Kosovo

Ebba Henriksson

Avdelningen för mänskliga rättigheter
Historiska institutionen
Kurskod: MRS31
Termin: vårterminen 2018
Handledare: Olof Beckman och Fredrika Larsson
Omfång: Antal ord (10000-15000)

Abstract:

I den vetenskapliga artikeln "The Lady Doth Proteset too Much: Kosovo and the turn of Ethics in international law", presenterar Martti Koskenniemi en teori, gällande hur den internationella juristen använder moral som ett argument för att legitimera humanitära interventioner. Författaren i detta blir enligt Koskenniemi att stater som redan besitter makt och militära resurser kommer använda lagen som ett instrument för att bedriva sina politiska intressen. Detta blir möjligt vid situationer där grova kränkningar mot mänskliga rättigheter sker och ingen längre kan ifrågasätta det moraliska behovet av att agera mot dessa kränkningar.

Denna uppsats kommer vara en teoriprövning med bakgrund mot NATOs intervention i Kosovo 1999. Teoriprövningen kommer ske genom en argumentationsanalys av teser som presenteras i Koskenniemis artikel. Dessa teser kommer sedan jämföras med argument som presenteras i officiella uttalanden från NATO för att se om det finns något som talar för eller mot tesen i dessa uttalanden.

Intervention, moral, NATO, legitimera, kränkningar, politiska intressen.

1 Inledning

- 1.1 Problemformulering, syfte och frågeställningar.....s. 4
- 1.2 Material och avgränsningar.....s.6
- 1.2.1 Primär- och sekundärmaterial.....s. 6

2 Teori och metod

- 2.1 Teori.....s.8
- 2.2 Metod.....s. 10

3 Bakgrund.....s. 13

4 Litteraturöversikt och tidigare forskning.....s. 15

5 Analys och diskussion

- 5.1 Analys.....s.21
- 5.2 Resultat.....s. 25
- 5.3 Diskussion.....s.27

Referenser.....s.29

1.1 Problemformulering, syfte och frågeställning

Problemformulering:

I sin vetenskapliga artikel ”the Lady Doth Proteset too Much: Kosovo and the turn of Ethics in international law”, presenterar Martti Koskenniemi en teori om hur moraliska argument transformeras till ett verktyg mäktiga stater brukar för att driva sin egen politiska vilja genom interventioner. Denna teori riktar framförallt kritik mot vem som genomför dessa interventioner, alltså de stater som besitter makt och medel för denna typ av militära operationer. Dessa stater är i de flesta fall tidigare kolonialmakter. Detta resulterar i en postkolonial kritik mot de intervenerande staterna. Varför ska just deras moraliserade ses som det rätta och vad händer när språket kring detta börjar låta som ett civilisations uppdrag? ¹

Detta är kritik man ofta stöter på inom kontexten mänskliga rättigheter. Mänskliga rättigheter är en konstruktion som är skapad av västländer, och en stor del av dessa stater var tidigare kolonialmakter.² I Koskenniemis teori uttrycker sig detta i att interventioner som sker på humanitära principer inte sker av humanitär välvilja utan är mer baserat på att staten som intervenerats inte anpassat sig efter de civiliserade normer väststater konstruerat baserat på sin egen moraliska syn³. Detta är en problematik värd att diskutera och något som man inom kontexten mänskliga rättigheter kommer behöva bemöta.

Om internationella samfundet ställs in för valet att upprätthålla den internationella lagen eller främja mänskliga rättigheter, vilket är då det rätta beslutet? I situationer då detta beslut måste fattas – i humanitära interventioner – finns det då ett beslut att problematisera och utreda de grunder på vilket den intervenerande staten fattade beslutet på. Samtidigt är det en självklarhet att beslut gällande interventioner alltid kommer baseras på politiska intressen hos den intervenerande staten, men är humanitär välvilja helt ute ur ekvationen? Om det är så att Koskenniemis teori stämmer är då faran i att låta en stat bedriva politiska intressen genom

¹ Koskenniemi, Martti, ”the Lady Doth Protests too Much: Kosovo and the turn of Ethics in international law”, Moderna day review, 2002, s. 172

² Brown, Owen, “Rights from the Other Side of the Line: Postcolonial perspective on human rights”, Politikon, 2014, s. 6

³ Koskenniemi, Martti, “The lady Doth Protest too Much: Kosovo and the Turn to Ethics in International law, 2002, s. 172

humanitära interventioner större än att försäkra sig om att mänskliga rättigheter inom en stat upprätthålls?

Syfte:

Syftet med denna uppsats är att göra en teoriprövning av Martti Koskenniemis teori ”The lady doth protest too much: Kosovo and the turn of ethics in international law. Koskenniemi presenterar en teori gällande hur moral används som ett verktyg för att legitimera aggressionshandlingar från stater.⁴ Till viss del använder Koskenniemi NATOs intervention i Kosovo men utan att ge några klara exempel på varför han tycker att detta stämmer. Vad jag vill göra i denna uppsats är därför att vidare pröva hans teori mot officiella uttalanden från NATO.

Det material som kommer användas är ett fall från ICJ, där Nederländerna, som tog på sig ansvaret för att attackerna bedrevs, fördes inför rätta av före detta republiken av Jugoslavien. Jag kommer också granska de pressutlåtanden NATO gjorde vid tiden för attackerna. Mitt hopp är att genom att granska flera källor från NATO också kunna få en mer övergripande motivbild för att framgångsrikt kunna pröva teorin. Detta material kommer mer utförligt presenteras under rubriken ”primärmaterial” på sida 6.⁵

Den teori som Koskenniemi presenterar visar på hur moral kan göra olagliga handlingar mer legitima och nästintill förklara upprätthållandet av lagen som något empatilöst. Skulle detta stämma innebär detta att det finns ett kryphål inom den internationella lagstiftningen vilket möjliggör lagbrott för stater med makt och resurser att utföra detta. Detta är en problematik jag tycker är värdig att lyfta eftersom det potentiellt kan leda till att stater med makt utnyttjar de stater som saknar makt. Vilket skulle leda till större maktklyftor i det internationella samfundet.⁶

Frågeställning:

⁴ Koskenniemi, Martti, “The lady Doth Protest too Much: Kosovo and the Turn to Ethics in International law, 2002, s.

⁵ International Court of justice, “Case concerning the legitimacy of the use of force Yugoslavia vs Netherlands”, <https://www.icj-cij.org/files/case-related/110/10879.pdf>, 2000,

<https://www.nato.int/docu/pr/1999/p99-042e.htm>, <https://www.nato.int/docu/pr/1999/p99-041e.htm>

⁶ Koskenniemi, Martti, “The lady Doth Protest too Much: Kosovo and the Turn to Ethics in International law, 2002, s.172.

För att bäst kunna uppnå syftet med min uppsats – att utföra en teoriprövning av Koskenniemi teori - har jag valt att jobba utifrån frågeställningen:

- Överensstämmer de uttalanden NATO gör via pressutlåtanden från mars 1999 och ICJ fallet ("Case concerning the legality of the use of force, Netherlands vs the former Republic of Yugoslavia"), med de argument Koskenniemi menar att den internationella juristen använder för att omvandla moral till ett instrument för att legitimera lagbrott.

Min förhoppning är att denna frågeställning ska täcka den problematik jag vill lyfta i min uppsats och på ett frångångrikt sätt fungera som ett verktyg för att kunna genomföra teoriprövningen.

1:2 Material och angränsning:

Primärmaterial:

Det primärmaterial jag kommer använda mig av i denna uppsats är fallet "Case concerning the legality of the use of force, Netherlands vs the former Republic of Yugoslavia". Detta fall lämnades in till ICJ av före detta republiken av Jugoslavien efter att Nederländerna tagit på sig ansvaret för dem väpnade attacker NATO utfört i Serbien för att få dem att avsluta våldet mot den albanska befolkningen i Kosovo. Detta rättsfall prövar mest ICJs möjlighet att pröva fallet, vilket det sedan kom fram att de saknade belägg för att göra. Det intressanta i detta rättsfall är bakgrundsförklaringen som ges till interventionen. Här beskrivs tydligt det händelseförlopp som ledde till NATOs val att intervensera Jugoslavien.⁷ Dock har jag även valt ännu ett kompletterande primärmaterial till detta.

För att kunna uppnå en så övergripande bild som möjligt kring NATOs motiv kommer jag även använda mig av pressutlåtanden från NATOs generalsekreterare Dr Javier Solana under tiden kring interventionen. Dessa utlåtande kommer till stor del från mars 1999.⁸ Detta var vid

⁷ International Court of justice, "Case concerning the legitimacy of the use of force Yugoslavia vs Netherlands", <https://www.icj-cij.org/files/case-related/110/10879.pdf>, 2000.

⁸ Dr. Javier Solana, NATO Secretary General, Following the commencement of air operations, "Press Releases 1999)042 25 mar. 1999" NATO Press Statement, Dr. Javier Solana, NATO Secretary General, following the commencement of air operations, "Press release (1999)041 24 mar.1999", Press Statement.

tidpunkten NATOs intervention inleddes. Jag tror att dessa material kommer att komplettera varandra på ett bra sätt eftersom de utgivits i två olika sammanhang. De första under tiden för interventionen och de andra kom ett år senare i samband med en rättsprocess.

Jag ser dessa som ett hållbart primärmaterial utifrån det faktum att de är officiella dokument som tydligt visar på en motivbild kring NATOs intervention. Eftersom det är uttalanden gjorda av NATO själva blir det en direkt referens från NATO. Jag förstår att en kritik jag skulle kunna få är att primärmaterialen är partiskt utifrån det faktum att det bara är NATOs uttalanden som lyfts. Med tanke på att uppsatsen handlar om att utreda NATOs motiv för interventionen för att se om det överensstämmer med Koksenniemis teori, är det endast NATOs uttalanden jag valt att lyfta i denna uppsats.⁹

Det är med hänsyn till uppsatsens omfång som jag valt att begränsa min analys till den intervention som NATO genomförde i Kosovo 1999. Hade jag haft mer utrymme hade jag kunnat analysera mer än en intervention som NATO genomfört för att ge en mer nyanserad bild av synen på interventioner inom internationell lag. Dock känner jag att det finns många intressanta aspekter och komplexa problem med just NATOs intervention i Kosovo. Detta gör att jag ändå kommer kunna göra problematiken med interventionen rättvisa i min analys.

⁹ Dr. Javier Solana, NATO Secretary General, Following the commencement of air operations, "Press Realeases 1999)042 25 mar. 1999" NATO Press Statement, Dr. Javier Solana, NATO Secretary General, following the commencement of air operations, "Press release (1999)041 24 mar.1999", Press Statement. International Court of justice, "Case concerning the legitimacy of the use of force Yugoslavia vs Netherlands", <https://www.icjciij.org/files/case-related/110/10879.pdf>, 2000.

2:1 Teori:

Den teori som kommer att användas i denna uppsats analys är Martti Koskenniemis ”*The Lady Doth protests too much: Kosovo and the turn of ethics in international law*”. Vad Koskenniemi gör i denna artikel är att kritisera internationella juristers agerande gällande att kombinera deras moral med deras professionella kompetenser. Koskenniemi menar att detta genererar i en både farlig och ytlig moralisering, i vilken internationell rätt omvandlas till ett okritiskt instrument, som stater med makt kan använda för att legitimera deras utrikespolitiska val.¹⁰

En humanitär intervention som den som bedrevs i Kosovos – Koskenniemi väljer nämligen att använda detta som ett exempel – är egentligen ett brott mot den internationella lagstiftningen, men eftersom det sågs moraliskt nödvändigt i flera juristers ögon, gjorde detta också interventionen laglig. Det är denna problematik han väljer att lägga sitt fokus på. Enligt Koskenniemi finns inget lagligt stöd för en intervention. Vissa tolkningar av FN deklarationen kan man hitta stöd för att omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter kan leda till inskränkningar i statsuveräniteten. Dock ges inte någon formell sanktion mot stater som begår brott mot mänskliga rättigheter.¹¹

Koskenniemi återger sedan ett problem med FN stadgan i detta sammanhang, nämligen dess syfte, att upprätthålla fred, främja mänskliga rättigheter och ekonomisk välfärd. Enligt Koskenniemi är detta är syften vi följer för att vi tror på dem. Milosevic begick människorättsbrott som var emot syftet med stadgan dock ger inte stadgan någon hänvisning till straffpåföljder till denna typ av brott. Detta skapar enligt Koskenniemi ett behov av en utilitaristisk lösning, eftersom dem i detta fall inte kunde vända sig till den internationella lagstiftningen. Lösningen på detta blir då att om interventionen räddar fler liv än vad den kommer kräva, kan man legitimera denna kränkning av den internationella lagstiftningen. Det blir en moralisk plikt att utföra interventionen.¹²

¹⁰ Koskenniemi, Martti, 'The Lady Doth Protests Too Much' Kosovo, and the Turn to Ethics in International Law” Modern law review, 2002, s.159

¹¹ Koskenniemi, ”The Lady Doth Protests Too Much 'Kosovo, and the Turn to Ethics in International Law” s. 163

¹² Koskenniemi, ”The Lady Doth Protests Too Much 'Kosovo, and the Turn to Ethics in International Law” s.164

Koskenniemi går sedan vidare med att sammankoppla ytterligare två problem med interventioner. Först att stater måste besitta tillräckliga militära resurser och medel för att bedriva interventionen. De stater med möjlighet att genomföra detta är de som sitter på makten att fatta besluten, vilket gör internationell rätt till en informell hantering av säkerhetskriser som upprätthåller status quo. Det kommer aldrig vara en stat som Algeriet som intervenerar USA eller Frankrike. Vilket gör att interventioner till stor del handlar om moraliska dilemman hos de ledare i världen som besitter makten att fatta besluten. Detta lämna resten av världen som passiva åskådare till deras överlägsna moraliteter. På grund av att det inte existerar någon konsensus i internationell rätt kring vad som är kriteriet på vad en aggression handling är finns det inte heller något som förhindrar att interventioner missbrukas.¹³

Försök att kontrollera möjligheten för politiskt missbruk har gjorts. En förhandling inleddes 1974 på begäran av FNs generalförsamling för att tillsammans besluta vilka kriterier som krävdes för att en gärning skulle ses som en aggressionshandling. Problemet med denna förhandling var att alla representanter som närvarande hade instruktioner att undvika att ett beslut som skulle skada deras egen stats politiska intressen. Detta resulterade i att ett beslut inte kunde fattas och problemet kring en definition gällande vad som är kriteriet för en aggressionshandling kvarstod.¹⁴

Befolkningen i staten som blivit intervenerad kommer också bara fortsätta motta hjälp så länge de behåller sin roll som hjälplöst offer. I stunden de söker efter att frigöra sig från kontrollen av den intervenerande staten kommer de bli en fiende.¹⁵

Enligt Koskenniemi har den breda meningen FN:s tjänstemän och europeisk krishantering givit säkerhetsbegreppet gjort att linjerna mellan militära och civila angelägenheter suddats ut. Detta har i sin tur utökat behörigheten för militära experter och gjort tvångsinterventioner till en normalitet på den internationella arenan. Koskenniemi fortsätter på detta spår och menar att varje internationell jurist nu lär sig tala i moralen språk och detta blir en disciplin som

¹³ Koskenniemi, "The Lady Doth Protest Too Much 'Kosovo, and the Turn to Ethics in International Law" s.172

¹⁴ Koskenniemi, "The Lady Doth Protest Too Much 'Kosovo, and the Turn to Ethics in International Law" s. 168

¹⁵ Koskenniemi, "The Lady Doth Protest Too Much 'Kosovo, and the Turn to Ethics in International Law" s.173

återupptar korrruptionen och det civiliserande uppdragets anda. Att kombinera moral med det juridiska språket blir ett sätt för stater att legitimera politiska handlingar.¹⁶

Koskenniemi börjar med att utgå ifrån NATOs pressutlåtande kring interventionen i Kosovo, men jag tycker inte att han helt applicerar den på NATOs uttalande utan mer använder fallet Kosovo som en språngbräda in i sina argument. Vad jag vill göra i min analys är att helt applicera denna på en annan av NATOs förklaringar till interventionen, den som användes i ICJ fallet ”Former republic of Yugoslavia vs Netherlands”. Syftet med detta är först att vidare utveckla Koskenniemis teori men, också att se om argumentationen även håller mot ett dokument som också är juridiskt. Han pratar mycket om hur det juridiska språket används som ett moraliskt verktyg som legitimerar politiska handlingar, för att se om hans teori stämmer vad är då mer passande än att jämföra det mot argumentationen i ett faktiskt juridiskt dokument.

2.2 Metod: Argumentationsanalys

En argumentationsanalys kräver två element en tes och argument som antingen övertygar eller förkastar tesen. I detta fall kommer tesen bli de huvudargument jag identifierat från Koskenniemis text ”The lady Doth protests too much, Kosovo and the turn of ethics in international law”, dessa argument kommer presenteras i nästa stycke. Det andra elementet, argument som antingen stärker eller förkastar tesen kommer utgå från mitt primärmaterial, pressutlåtanden och fallet i ICJ med koppling till interventionen.¹⁷

Argumentationsanalyser kan vara komplexa i den mån att det kan förekomma mer än ett led av argument som bygger på varandra. Av denna anledning är det viktigt att identifiera dem argument med starkare beviskraft. Detta gör man genom att bedöma hållbarhet, relevans och tillräcklighet:

- Hållbarhet bedöms utifrån huruvida faktapåståendet i argumentet är tillräckligt sannolikt för att man ska våga förlita sig på det.
- Det måste finnas en tillräckligt stark koppling mellan argumentet och tesen

¹⁶ Koskenniemi, ”The Lady Doth Protests Too Much´Kosovo, and the Turn to Ethics in International Law”,2002, s. 174

¹⁷ Halldenius, Lena “Metodkompendium i argumentationsanalys, Lunds universitet, programmet mänskliga rättigheter, 2016, s. 4

- Argument för tesen kan vara både hållbara och relevanta men i vissa fall inte tillräckliga för att ses som avgörande i argumentationen.¹⁸

För att genomföra en argumentationsanalys på ett framgångsrikt sätt behöver jag först identifiera tesen från Koskenniemis text och argumenten för eller emot tesen från de källor från NATO jag valt att använda mig av. Efter detta bedöma om Koskenniemis tes verkligen stämmer för NATOs intervention i Kosovo. Detta kommer göras utifrån argumentens beviskraft, finner jag att det finns för- eller emot argument som är hållbara, relevanta och tillräckliga. De argument jag valt från NATO är alla gjorda i samband med luftattackerna mot Kosovo eller under rättsprocesserna i ICJ. Detta för att kunna se om de följer den argumentation Koskenniemi påstår inträffar i de fall där stater tvingas legitimera en intervention.

Utifrån Koskenniemis teori har jag identifierat de argument mest väsentliga för hans teori gällande hur moral blir ett argument för att legitimera interventioner. Dessa är:

- Grova brott mot internationella konventioner sker men saknar straffpåföljd (om inte säkerhetsrådet väljer att införa en sanktion). Detta skapar ett moraliskt behov av att ingripa, eftersom staten ifråga begår grova kränkningar mot internationella konventioner.¹⁹
- Ett utilitaristiskt legitimerande. Om interventionen räddar fler liv än den skulle kräva är det då inte vår moraliska skyldighet att faktiskt ingripa?²⁰
- Rättigheter är trumfkort, rätten till liv den mest okränkbara rättigheten vi har och staten har i uppgift att skydda denna rättighet.²¹

¹⁸ Halldenius, Lena "Metodkompendium i argumentationsanalys, Lunds universitet, programmet mänskliga rättigheter, 2016, s.5

¹⁹ Koskenniemi, Martti, "The Lady Doth Protests Too Much 'Kosovo, and the Turn to Ethics in International Law", 2002, s.163

²⁰ Koskenniemi, Martti, "The Lady Doth Protests Too Much 'Kosovo, and the Turn to Ethics in International Law", 2002, s. 165

²¹ Koskenniemi, Martti, "The Lady Doth Protests Too Much 'Kosovo, and the Turn to Ethics in International Law", 2002, s. 166

- Interventionen blir lätt ett instrument för mäktigare staters moraliseringar, eftersom det är de stater som sitter på militära medel och god ekonomi som är kapabla till att genomföra en intervention.²²

Kritik mot Metoden:

Denna argumentationsanalys kommer vara deduktiv, alltså en argumentation där slutsatsen följer ur premisserna. Den är baserad på att man genom ett påstående drar en logisk slutsats.²³Som jag nämner ovan kommer Koskenniemis teori fungera som tes och uttalanden från NATO som argument för eller emot. Alltså kommer en slutsats komma från de uttalanden från NATO som stöttar eller inte stödjer tesen. Det är alltid en fara i denna typen av analys att inte på ett tillräckligt utförligt sätt kunna förklara varför denna slutsats kom baserat på tolkningar av NATOs uttalanden och Koskenniemis teori. Därför kommer jag i min analys försöka ha en klar metakommunikation.

²² Koskenniemi, Martti, "The Lady Doth Protests Too Much: Kosovo, and the Turn to Ethics in International Law", 2002, s. 172

²³ Halldenius, Lena "Metodkompendium i argumentationsanalys, Lunds universitet, programmet mänskliga rättigheter, 2016, s. 4

3. Bakgrund:

Konflikten mellan Kosovo och Jugoslavien kan spåras tillbaka till medeltiden, då Kosovo, som vid denna tidpunkt tillhörde Jugoslavien, erövrades av Ottomanskariket. Kosovo förblev under det Ottomanskariket fram till Balkankriget, 1913 föll Kosovo återigen under Jugoslaviens kontroll. Till en början åtnjöt Kosovo en hög grad av självbestämmande detta varade till 1989 då en ny president valdes över dåvarande Jugoslaviska republiken – Slobodan Milosevic. Milosevic hade en stark nationalistisk läggning och ogillade den grad av självbestämmande som beviljats Kosovo. Milosevic valde därför att begränsa detta självstyre och detta ledde till en konflikt mellan Jugoslavien och Kosovo²⁴.

1996 började Kosovos frihetsarmé utföra väpnade upprorshandlingar mot Jugoslaviska republiken, konflikten eskalerade 1998 då den jugoslaviska polisen och parlamentariska enheter, i ett samarbete med jugoslaviska armén, började utföra våldshandlingar mot Kosovos civila befolkning. Detta resulterade i 6-700 civila förlorade sina liv.²⁵

Efter detta började det internationella samhället utöva politiskpåtryckning för att få våldshandlingarna att upphöra. Säkerhetsrådet införde bland annat resolution 1160 som fördömde de våldshandlingar som bedrevs av den jugoslaviska polisstyrkan mot civila och fredliga demonstranter. Även Kosovos ageranden fördömdes i denna resolution som terroristhandlingar bedrivna av Kosovos frihetsarmé. Säkerhetsrådet uppmanade även Jugoslavien att vidta de politiska åtgärderna som var nödvändiga för att avsluta denna konflikt.²⁶

FN:s säkerhetsråd fortsatte att uttrycka deras oro över det överdrivna våld som serbiska säkerhetsstyrkor och den jugoslaviska armén brukade. Säkerhetsrådet genomförde därför resolution 1199 som krävde eldupphör ifrån båda sidorna av konflikten. Det etablerades också en internationell närvaro i Kosovo för att försäkra sig om att parterna höll sig till sina

²⁴ Panagiota, Tritaki "Human Rights Violations in Kosovo", Journal of southeast European and Black Sea studies, 2002, s. 198

²⁵ International Court of justice, "Case concerning the legitimacy of the use of force Yugoslavia vs Netherlands", <https://www.icj-cij.org/files/case-related/110/10879.pdf>, 2000, s.4

²⁶ International Court of justice, "Case concerning the legitimacy of the use of force Yugoslavia vs Netherlands", <https://www.icj-cij.org/files/case-related/110/10879.pdf>, 2000, s.5

förpliktelse till eldupphör. Detta uppdrag föll på The Organisation for Security and Cooperation in Europe (OSCE).²⁷ OSCE hade också i uppgift att utreda de brott som kosovoalbanerna utsatts för av Jugoslaviska myndigheter. De brott de kunde fastställa att kosovoalbanerna utsatts för var följande: tvångsflyttning, egendomsförstörelse, tvångsförsvinnanden, tortyr och annan typ av misshandel, frihetsberövande, våldtäkter och mord.²⁸

Trots en internationell närvaro inom territoriet fortgick våldshandlingarna från båda parterna. Dessa våldshandlingar kulminerade i en massakr av Kosovo albaner i byn Racak den 15 januari 1999. Enligt OSCE låg ansvaret för massakern hos Jugoslavien, och ledaren för OSCE William Walker krävde att namnen på befälhavarna som bedrivit attacken skulle utelämnas. Serbien förnekade sin inblandning i massakern. Da Walker fortsatte pressa dem gällande namnen på inblandade beordrades han att lämna landet.²⁹

Det internationella samhället gjorde ytterligare ett försök till att uppnå fred, denna gången genom fredsfrhandlingar i Rambouillet. Där efter hölls två rundor av förhandlingar som sedan Jugoslavien drog sig ur på grund av kravet på NATO:s närvaro inom Jugoslaviens territorium för att övervaka att parterna upprätthöll sin del av avtalet. Under dessa förhandlingar hade även jugoslaviska militärstyrkor börjat förbereda en intensifiering av deras attacker mot Kosovoalbaner. Ett sista försök att få president Milosevic att avsluta våldet gjordes av Richard Holbrook, amerikanskt särskiltsändebud, när detta misslyckades beordrade NATO:s generalsekreterare luftattackerna mot Jugoslavien.³⁰

²⁷ Panagiota, Tritaki”Human Rights Violations in Kosovo”, 2002, s.199

²⁸ Panagiota, Tritaki”Human Rights Violations in Kosovo”, 2002, s.202,

²⁹ Panagiota, Tritaki”Human Rights Violations in Kosovo”, 2002, s.199

³⁰ Panagiota, Tritaki”Human Rights Violations in Kosovo”, 2002, s. 199

4 Forskningsläge:

Intervention:

En intervention är ett ingripande av en eller flera stater på en annan stats territorium, något som är en kränkning mot den territoriella integriteten vilket är en av de mest fundamentala rättigheter du som stat besitter. Territoriell integritet innebär kortfattat att stater inom sitt territorium har total jurisdiktion. Denna jurisdiktion sträcker sig över rätten till att stifta lag, att utöva lag och upprätthålla lag³¹. Denna rätt skyddas av konventionen gällande vänskapliga relationen, där man i konventionens andra artikel kan läsa:

*”Stater ska avhålla sig från hot om eller bruk av våld mot en annan stats territoriella integritet eller politiska självständighet..”*³² Stater är även enligt denna konvention bundna till plikten att inte lägga sig i frågor gällande nationell jurisdiktion. Enligt dessa artiklar var interventionen som skedde i Kosovo mot internationell lag. Brotten Serbien begick mot Kosovoalbanerna var brott mot mänskligheten, men det skedde inom statens territorium, vilket gör att dessa brott faller inom den nationella jurisdiktionen.³³

Evan M Brewer riktar kritik gentemot den territoriella integriteten. Han menar att den territoriella integriteten innebär straffrihet för stater och att konsekvenser måste införas gentemot de stater som brutit mot sin grundläggande skyldighet att beskydda sin befolknings rättigheter. Med detta syftar han på en centralmakt som systematiskt förtrycker en minoritetsgrupp inom statsgränserna. Hans förslag på en lösning skulle innebära en ny stadga som gav minoritetsgrupper rätt till utbrytning från en förtryckande centralmakt, detta skulle innebära ett skydd för minoritetsgruppen och ett straff för centralmakten.³⁴

Något som Philippe Roseberry menar redan förekommer, en tes som han argumenterar för i sin artikel ”Mass violence and the recognition of Kosovo”. Roseberry argumenterar för att Kosovos lyckade utbrytning från Serbien möjliggjordes på grund av Kosovoalbanernas status

³¹ Klabbars, Jan, ”International law” Cambridge University Press, second addition, 2017, s. 269

³² DECLARATION ON PRINCIPLES OF INTERNATIONAL LAW CONCERNING FRIENDLY RELATIONS AND CO-OPERATION AMONG STATES IN ACCORDANCE WITH THE CHARTER OF THE UNITED NATIONS, 1970, art 2

³³ Klabbars, Jan, ”International law” Cambridge University Press, second addition, 2017, s. 509

³⁴ Brewer, Evan M. “ To break free from tyranny and oppression: proposing a Remedial right to secession in the wake of Kosovo advisory opinion”, Vanderbitt Journal of transnational law, 2012, s. 279

som offer av etnisk rensning. Om en grupp utsätts för etnisk rensning, och på grund av detta tvingas bryta sig fri från dess centralmakt, kommer detta i majoriteten av fallen leda till stats erkännande.³⁵

Kritik mot Koskenniemi:

Koskenniemi tes kretsar mycket kring problematiken gällande staters straffrihet och hur ett element av våld leder till att straffbara handlingar legitimeras. Detta är något man hittar element av i båda ovanstående forskningsartiklar, detta kan ses som ett stöd för Koskenniemis teori men en kritik han mottagit från Pierre-Marie Dupuy, internationell jurist, är att han ofta påpekar det självklara.³⁶

Enligt Dupuy är det naivt av Koskenniemi att förvänta sig att internationell rätt inte skulle innehålla element av politik. Internationell lag är uppbyggt kring universella värden som stater delar, det är en självklarhet att stater kommer frestas att använda dessa värderingar för att bedriva deras egna nationella intressen. Dock ska man enligt Dupuy inte ska förväxla lagens identitet med hur den potentiellt missbrukas.³⁷ Han besvarar också Koskenniemis kritik gällande en europeisk hegemoni. Han menar att möjligheten att missbruka internationell rätt inte endast är ett privilegium som endast västländska stater har utan är en möjlighet alla stater har lika tillgång till.³⁸

Säkerhetsrådet:

Säkerhetsrådet är det FN organ vars huvudsakliga uppgift är att upprätthålla den internationella freden och säkerheten, det är också det FN organ som sitter på mest makt. Säkerhetsrådet beslutar i om det finns ett hot om, pågår eller har begåtts en kränkning mot den internationella säkerheten. Medlemmarna i FN:s säkerhetsråd ansvarar för: fredlig

³⁵ Roseberry, Philippe, "Mass violence and the recognition of Kosovo", *Europe Asian Studies*, 2013, s. 859

³⁶ Pierre-Marie Dupuy, "Some reflections on contemporary international law and the appeal to universal values: a response to Martti Koskenniemi", *European Journal of international law*, 2005, s.133.

³⁷ Pierre-Marie Dupuy, "Some reflections on contemporary international law and the appeal to universal values: a response to Martti Koskenniemi", 2005, s. 136

³⁸ Pierre-Marie Dupuy, "Some reflections on contemporary international law and the appeal to universal values: a response to Martti Koskenniemi", 2005, s. 134

dispytlösning, fatta besluta gällande fredsupprätthållande operationer, tillämpa sanktioner och auktorisera att våld brukas.³⁹

Kruxet med FN:s säkerhetsråd är att det består av 15 medlemmar varav 5 av dessa medlemmar är permanenta medlemmar, med veto rätt. Vetoätten innebär att om en av de permanenta medlemmarna lägger en negativ röst gällande ett beslut, kommer detta beslut automatiskt röstas ner. Detta gör att trots att hot ofta identifieras misslyckas säkerhetsrådet i sin uppgift att agera mot detta hot.⁴⁰ Mycket kritik har riktats mot de 5 permanenta medlemmarna i det att egna politiska intressen styr besluten snarare än faktiska hot mot säkerheten. Oludoun som är författare av artikeln ”Peace and Security as a catalyst for the reform of the security council”, riktar mycket kritik mot FN:s säkerhetsråd. Han menar att hot som inte riktar en direkt fara mot någon av dessa vetostaters intressen, möts med en ovilja att agera eller ingripa vilket enligt Oludoun gör systemet svagt, otillräckligt och ineffektivt.⁴¹

Detta gör också humanitära interventioner utan säkerhetsrådets godkännande till ett mycket omdebatterat ämne inom internationell rätt. Utifrån artikel 2(4) och 2(7) i FN stadgan framgår det tydligt att alla former av aggressionshandlingar mot andra stater är förbjudna, utom i fall av självförsvar eller om säkerhetsrådet väljer att vidta kollektiva säkerhetsåtgärder.⁴² Som nämns tidigare styrs säkerhetsrådets beslut ofta av politiska intressen, man har bla sett en trend i att Kina, i fall av humanitära interventioner, ofta väljer att rösta motsatt till det Ryssland röstar och tvärt om. Detta gör att humanitära interventioner sällan godkänns pga vetoätten, vilket prövar övriga staters moraliska plikt i att beskydda mänskliga rättigheter.⁴³

FN stadgan har under 60 år styr över medlemsstaternas våldsanvändning mot varandra för att bevara den internationella freden. Dock är stadgans andra syfte att även beskydda mänskliga rättigheter. Detta har gjort att suveränitetsprincipen genom åren utmanats av mänskliga rättigheter, vilket gör att man inom området internationell rätt börjat debattera för att en ny sedvanerättsregel skapats. En norm som godkänner humanitära interventioner som svar på en

³⁹ Temitope Oludoun, “Peace and Security as a Catalyst for the Reform of the UN Security Council”, Review of international law and politics, 2014, s. 63

⁴⁰ Temitope, Oludoun, “Peace and Security as a Catalyst for the Reform of the UN Security Council, Review of international law and politics, 2014, s.66

⁴¹ Temitope, Oludoun, “Peace and Security as a Catalyst for the Reform of the UN Security Council, 2014,s. 74

⁴² Temitope, Oludoun, “Peace and Security as a Catalyst for the Reform of the UN Security Council, 2014, s.75

⁴³ Temitope, Oludoun, “Peace and Security as a Catalyst for the Reform of the UN Security Council, 2014, s.76

kränkning av mänskliga rättigheter. Det är därför vissa anser att NATO utan konsekvenser kunnat genomföra ett antal humanitära interventioner i Europa, utan straffpåföljder.⁴⁴

NATO:

Detta leder in mig på nästa område inom forskningsläget nämligen NATO. NATO grundades 1949 av USA, Kanada och 10 europeiska stater (Belgien, Danmark, Frankrike, Island, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Portugal, Norge och Storbritannien). Anledningen till grundandet var att upprätta en gemensam självförsvars klausul gentemot möjliga attacker ifrån Sovjetunionen. Detta syftet har dock förändrats sedan organisationens grundande. Efter upplösningen av Jugoslavien tog NATO på sig att se till att resolutioner från FNs säkerhetsråd tillämpades. Till en början gällde detta att övervaka efterlevnaden av sanktioner utfärdade av säkerhetsrådet, men snabbt utvidgades deras arbete. Detta gällde bland annat upprättandet av blockader i internationella vatten, samt att etablera en fredsbevarande styrka. NATO som under kalla kriget inte avfyrat en enda kula har de senaste 30 åren involverat sig i ett antal militära operationer.⁴⁵

Kraven på NATOs medlemsstater är höga. Enligt ”Non-Article 5 Crisis Response”, har medlemsstater en skyldighet att träna och förbereda deras försvarsmakt. Dessutom har dem en plikt att konsultera varandra för att lösa dispyter och identifiera eventuella hot som kan uppstå mot alliansen.⁴⁶

NATOs lagliga auktoritet skapades av ”The Washington Treaty”, som även fastställde organisationens funktion som en politisk och militär entitet. NATO är framförallt en effektiv militär organisation, men har relativt få juridiska doktriner gällande deras militära operationer.⁴⁷ Internationell lag tydliga konventioner, sedvanerätt och rättsprinciper för de stater som är intresserade av att lösa deras konflikter. Rättigheter och skyldigheter för de olika statliga och

⁴⁴ Temitope, Oludoun, ”Peace and Security as a Catalyst for the Reform of the UN Security Council”, 2014, s.77

⁴⁵ Daniël M. Grütters ”NATO, International Organizations and Functional Immunity”, international organizations law review, 2016 s. 214

⁴⁶ Grütters, ”NATO, International Organizations and Functional Immunity”, 2016, s. 215

⁴⁷ Grütters, ”NATO, International Organizations and Functional Immunity”, 2016, s. 2015

icke-statliga organisationerna kan lätt identifieras, medan NATOs position förblir vag framförallt när det kommer till interventioner.⁴⁸

Ett omdebatterat område inom internationell humanitär lag (IHL) tillämpningsområdet på multinationella militära styrkor. Debatten gäller huruvida multinationella styrkor som inte är en part i konflikten men ändå deltar omfattas av IHL. Romstadgan från ICC kan tolkas på så vis att parter som deltar i fredsbevarande uppdrag inte ses som en part i konflikten. Medan andra menar att tillämpningen av direkt deltagande i fientligheter (DPH), vilket är den situation ICC syftar på, och multinationella militära styrkor är att förvirra två olika begrepp inom IHL. IHL handlar om att man är bunden av princip att göra skillnad på civila medborgare och soldater som deltar i striderna. DPH handlar skydd för soldater i den situation då civila som i väpnade konflikter som spontant och sporadiskt utanför statens väpnade styrkor, beväpnar sig och direkt deltar i konflikten. Därför bör IHL gälla för multinationella styrkor som NATO från ögonblicket dem väljer att delta i konflikten tills det ögonblick då dem inte längre är deltagare i den konflikt de varit involverade i.⁴⁹

Vad författaren kommer fram till är att NATO behöver klarhet i sina IHL-förpliktelser, eftersom de inte är en stat, men ändå som internationell organisation är bundna av internationella konventioner. Det bästa alternativet skulle vara för NATO att etablera en domstol för att klargöra den tvetydighet som gäller kring NATOs förpliktelser enligt internationell rätt.⁵⁰

Kosovo idag:

Kosovo förklarade sig den 17 Februari 2008 som en självständigstat. Trots att många stater valt att erkänna Kosovo som en självständigstat och ICJ inte heller funnit något i självständighetsförklaringen som är mot internationell rätt så är Kosovos status som självständigstat fortfarande oklart. Detta beror på olika uppfattningar gällande FNs säkerhetsråd resolution 1244.⁵¹

Direkt efter NATOs intervention för att befria Kosovo från dess förtryckande institutioner började UNMIK (UN interim Administration Mission In Kosovo) med uppdraget att hantera

⁴⁸ Grütters, "NATO, International Organizations and Functional Immunity", 2016, s.2019

⁴⁹ Grütters, "NATO, International Organizations and Functional Immunity", 2016, s.228

⁵⁰ Grütters, "NATO, International Organizations and Functional Immunity", 2016, s.253

⁵¹ Sean Murphy, "Reflections on the ICJ Advisory Opinion on Kosovo: Interpreting Security Council Resolution 1244(1999)", 2015, s.136

administrationen inom Kosovo. Den huvudsakliga beslutsfattnings processen inom Kosovo låg till en början hos Säkerhetsrådet och Generalförsamlingen i FN.⁵² 2003 inleddes dock arbetet med att transferera denna makt till lokala institutioner. 2008 antogs sedan det förslag som öppnade dörrarna för statserkännande från resten av det internationella samfundet.⁵³

Dock motsatte sig Serbien detta baserat på FNs resolution 1244. De som framförallt använder till sig fördel är ingressen i resolutionen. Här står det ”The commitment of all member states to the sovereignty and territorial integrity of the federal republic of Yugoslavia.

Säkerhetsrådet erkände alltså de territoriella arrangemang som fanns vid tillfället för resolutionen, alltså 1999. Vilket Serbien då påstår innebär att Kosovo inte är en självständigstat utan en del av Serbiens territorium.⁵⁴

⁵² Sean Murphy, “Reflections on the ICJ Advisory Opinion on Kosovo: Interpreting Security Council Resolution 1244(1999),” 2015, s.134

⁵³ Bashkim, Rrahmani, “Judicial Control of Administration in Kosovo”, 8 *Judicial Trib.* 382, 2018, s. 382.

⁵⁴ Sean Murphy, “Reflections on the ICJ Advisory Opinion on Kosovo: Interpreting Security Council Resolution 1244(1999),” 2015, s.137.

5:1 Analys:

Problematiken kring en humanitär intervention bottnar i att trots att en intervention sker för att stoppa en olaglig handling som sker inom en annan stat, så är en intervention en aggressionshandling som stater enligt internationell rätt är bundna att avhålla sig från.⁵⁵ Enligt internationell rätt finns det två typer av aggressionshandlingar som faller inom gränsen för lagen. Dessa är auktorisering från FNs säkerhets råd eller att du som stat agerar i självförsvar. Innan jag fortsätter analysen vill jag belysa att NATOs intervention varken hade auktorisering från säkerhetsrådet eller en akt i självförsvar.⁵⁶ Det Koskenniemi gör i sin teori ”The Lady Doth protests too much: Kosovo and the turn of ethics in international law” är att erbjuda en förklaring till hur NATO, trots denna klara kränkning av internationell rätt, ändå får denna intervention att verka legitim. Fortsättningsvis kommer denna analys handla om att bekräfta eller motbevisa de teser Koskenniemi presenterar, genom officiella uttalanden ifrån NATO.

Den första tesen som presenteras av Koskenniemi är det moraliska behovet att agera. Grova brott mot internationella konventioner, gällande exempelvis mänskliga rättigheter, saknar en lagstadgad straffpåföljd. Då dessa grova kränkningar inträffar uppstår ett moraliskt behov av att göra ”någonting” för att förhindra att dessa kränkningar kommer fortgå. Problemet är dock att detta ”någonting” inte kommer falla innanför gränsen av vad som är lagligt, eftersom straffpåföljd saknas. Lagen är ett instrument vi människor skapat för att uppnå ett specifikt mål. Att då välja att avstå från att handla blir då också att motverka själva syftet med FN stadgan, vilket är att upprätthålla fred, mänskliga rättigheter och ekonomisk välfärd. Frågan som då uppstår blir: är det verkligen rimligt att avvika från sin plikt att upprätthålla mänskliga rättigheter och fortsätta låta människors liv gå förlorade baserat på den grund att det inte faller inom gränsen för lagen?⁵⁷

Nederländerna var det NATO-land som valde att ta på sig ansvaret för interventionen. Under rättsproceduren i ICJ säger Nederländerna: *“It’s was we who took this decision, we have not taken it lightly but with conviction. Responsibility for the NATO airstrikes lies with President*

⁵⁵ Klabbars, Jon, ”International law”, 2017, s.508

⁵⁶ International Court of justice, ”Case concerning the legitimacy of the use of force Yugoslavia vs Netherlands”, <https://www.icj-cij.org/files/case-related/110/10879.pdf>, 2000, s.7

⁵⁷ Koskenniemi, Martti, ”The Lady Doth Protests Too Much Kosovo, and the Turn to Ethics in International Law”, 2002, s.163

Milosevic. It is president Milosevic's recourse to violence in Kosovo that convinced us that the impending humanitarian catastrophe could not be resolved by peaceful means."⁵⁸ Vad man ser här är att Nederländerna valt att göra ett ställningstagande för NATO, i frågan vad som är lagligt mot syftet med FN stadgan och det moraliska behovet av att handla. De valde att ett brott mot den territoriella integriteten för att förhindra att fler liv går förlorade. Här går de automatiskt in på nästa steg som Koskenniemi förutspår, de vänder sig till en utilitaristisk lösningen.

Nästa steg i att legitimera en intervention blir att som stat argumentera för att interventionen är den utilitaristiska lösningen. Alltså man väger antalet liv som kommer gå förlorade om interventionen genomförs mot hur många liv som förloras om man väljer att avstå från en intervention. Om interventionen leder till att fler liv räddas har man inte då en plikt att genomföra den? ⁵⁹

Vad NATO belyser under förhandlingarna i ICJ är att Milosevic valt att besvara de protester som genomfördes på grund av bristande självstyre med en storskalig våldsanvändning som gick ut över den civila befolkningen. Milosevics agerande bemöttes med kritik och starka reaktioner från det internationella samfundet, som med politisk påtryckning försökte få våldshandlingarna att upphöra. ⁶⁰FNs säkerhetsråd valde att genom ett antal resolutioner fördöma den omåttliga kraft med vilken jugoslaviska polisstyrkor bemötte protesterna, vilket är något NATO starkt belyser i sin argumentation. De hänvisar även till de två rundor av fredsförhandlingar som hölls i Rambouillet, som föll mellan stolarna baserat på att Milosevic inte ville ha en internationell närvaro i Jugoslavien. När det sedan framgick att Milosevic hade planer på att intensifiera våldet mot kosovoalbanerna istället för att avsluta det valde NATO att gå in i konflikten. ⁶¹

"Let me stress that the strikes were conducted against carefully chosen military targets focused on the air defense network of the federal republic of Yugoslavia." NATOs

⁵⁸ International Court of Justice, "Case concerning the legitimacy of the use of force Yugoslavia vs Netherlands", <https://www.icj-cij.org/files/case-related/110/10879.pdf>, 2000, s.7

⁵⁹ Koskenniemi, Martti, "The Lady Doth Protest Too Much Kosovo, and the Turn to Ethics in International Law", 2002, s. 165

⁶⁰ ICJ, "Case concerning the legitimacy of force Yugoslavia vs Netherlands", 2002, s. 6

⁶¹ ICJ, "Case concerning the legitimacy of force Yugoslavia vs Netherlands", 2002, s. 7

generalsekreterare Dr. Javier Solana hävdar att de gjorde allt för att minimera indirekta förluster och civila skador, trots detta förlorade 500 människor sina liv. Avvägningen som här har gjorts är: låta Jugoslaviens myndigheter försätta begå de våldshandlingar som sedan kom att klassas som brott mot mänskligheten, eller NATOs intervention där man undviker civila dödfall i så stor utsträckning som man kan. Beslutet som fattades här var för interventionen i ett försök att undvika civila dödsfall.⁶²

En annan viktig del som är kopplat till de två ovanstående är vad som händer när två rättigheter ställs mot varandra, i detta fall rätten till liv. Inom diskursen mänskliga rättigheter talar man ofta om uttrycket ”rights are trumps”, eller rättigheter är trumfkort. Rätten till liv är den mest fundamentala rättighet människor besitter. Vad händer då när denna fundamentala rätt ställs mot varandra: kosovoalbanernas rätt att inte mördas av statliga institutioner mot Jugoslaviens civila befolknings rätt att inte bli indirekta krigsskador i en konflikt som drivs av deras regering. Rättigheternas styrka är enligt Koskenniemi helt beroende av karaktären av det politiska samhället där rättigheten existerar. Att godtyckligt frånta någon deras rätt till liv ser de flesta som en handling mot lagen, dock finns det undantag. Att döda i krig eller i självförsvar kvalificeras inte som ett lagbrott om parterna hållit sig till Geneva konventionen. När man då väger en befolkning som mördas av deras statliga institutioner mot indirekta civila dödsfall, går Kosovoalbanernas rätt till liv före Jugoslaviens civila befolkning.⁶³

Kvällen då luftattackerna mot forna Jugoslavien inleddes gav NATOs general sekreterare Dr. Javier Solana följande uttalande: *“We have no quarrel with the people of Yugoslavia who for too long have been isolated in Europe because of the policies of their government. Our objective is to prevent more human suffering and more repression and violence against the civilian population of Kosovo.”* Det som sagts här är att man väljer att prioritera säkerheten för kosovoalbanerna över säkerheten för den jugoslaviska befolkning vilket gör att detta argument kan tolkas som att den bekräftar även denna aspekt av Koskenniemis teori.⁶⁴

⁶² Dr. Javier Solana, NATO Secretary General, Following the commencement of air operations, “Press Realeases 1999)042 25 mar. 1999” NATO Press Statement.

⁶³ Koskenniemi, Martti, ”The Lady Doth Protests Too Much Kosovo, and the Turn to Ethics in International Law”, 2002, s. 166

⁶⁴ Dr. Javier Solana, NATO Secretary General, following the commencement of air operations, “Press release (1999)041 24 mar. 1999”, Press Statement.

Det som framgått från stycket ovan är att NATO en organisation som består av några av världens mäktigaste stater, bestämt att deras moraliska samvete inte kan låta attackerna i Kosovo fortgå och valt att agera trots att detta innebär en risk för Jugoslaviens civila befolkning. Detta leder oss vidare till nästa tes som presenteras av Koskenniemi. Humanitärt ingripande genomförs utan undantag av stater med resurser nog att bedriva denna typ av militära operationer. Att besitta tillräckliga militära medel för att kunna bedriva en intervention innebär att staten ifråga har makt nog att bekosta sina militära resurser. Det kommer aldrig vara exempelvis Algeriet som intervenerar Frankrike. Koskenniemi beskriver därför interventioner som moraliska dilemman hos de ledare i världen som besitter makten att fatta beslut. Vilket i sin tur gör interventioner till det kryphål i lagen stater med makt kan utföra för att bedriva sina egna politiska intressen medan resten av världen sitter som passiva åskådare av deras överlägsna moraliteter.⁶⁵

NATO gjorde den 25 mars 1999 – dagen efter interventionen inletts – detta uttalande: “ *Our actions are directed against the repressive policies of the Yugoslav government, which is refusing to respect civilized norms of behavior in this Europe at the end of the 20th century. The responsibility of the current crisis rest with president Milosevic. It is up to him to comply with demands of the international community. I strongly suggest him to do so.* ”⁶⁶

Detta är ytterligare ett citat som lämnar tolkningsutrymme för att stötta Koskenniemis teori. Att rikta kritik mot att jugoslaviska regeringen inte följer civiliserade normer och att uppmana Milosevic att möta kraven det internationella samfundet ställt, är att lyfta sina egna moraliska värderingar som det enda rätt och att dem genom våld tvingar Jugoslavien att följa det internationella samfundets politiska intressen. NATO, som är en organisation som till stor del består av mäktiga väststater, fördömer ett annat statshuvuds beteende som omoraliskt utifrån sina egna värderingar.⁶⁷ I Just detta fall finner jag det ändå relevant att lyfta Philip Dupuy`s kritik mot Koskenniemi, nämligen att han i vissa fall påpekar det självklara och är naiv. Självklart låg politiska intressen bakom interventionen i Jugoslavien, men det är viktigt

⁶⁵ Koskenniemi, Martti, ”The Lady Doth Protests Too Much ‘Kosovo, and the Turn to Ethics in International Law”, 2002, s. 172

⁶⁶ Dr. Javier Solana, NATO Secretary General, Following the commencement of air operations, “Press Releases 1999)042 25 mar. 1999” NATO Press Statement.

⁶⁷ Koskenniemi, Martti, ”The Lady Doth Protests Too Much ‘Kosovo, and the Turn to Ethics in International Law”, 2002, s. 171

att tänka på att det som pågick var ett folkmord mot kosovoalbanerna. Mitt syfte är att ge en opartisk analys och för att kunna göra detta finner jag det nödvändigt att belysa alla aspekter. För detta citat går även att tolka som en uppmaning att avsluta ett folkmord och att genom detta också uppfylla sin plikt som stat att främja de mänskliga rättigheterna.⁶⁸

5:2 Resultat:

Det vi kan fastställa ifrån analysen är att många av de uttalanden NATO gjorde i samband med flygattackerna mot före detta republiken av Jugoslavien (nuvarande Serbien), följer Koskenniemi teori gällande interventioner. Vad jag dock vill belysa är bara för att en argumentation passar in på en teori, så är inte endast denna situation tillräcklig för att fullt ut kunna bevisa att denna teori stämmer. För att på ett lyckat sätt uppnå detta hade jag behövt använda mig av betydligt fler situationer där en intervention förkommit. Baserat på uppsatsens omfång har jag fått hålla mig till endast en intervention och utifrån det har jag nått följande resultat:

NATO agerade utifrån ett moraliskt behov att avsluta våldet som pågick mot Kosovoalbanerna. Till en början kritiserar NATO president Milosevic, på grund av hans våldsanvändning måste NATO ingripa för att avsluta den ”humanitära katastrof som pågår”. Att använda ett laddat begrepp som, ”humanitära katastrof”, antyder att våldet som pågår leder till tragiska och olycksaliga konsekvenser. Dessa konsekvenser har NATO tagit på sig avsluta, eftersom Milosevic själv väljer att inte göra det. Alltså finns det en argumentation för att NATO agerade utanför lagen baserat på sitt moraliska behov av att bistå kosovoalbanerna.⁶⁹

Det förekommer även argument från NATOs sida som stöder tesen gällande en utilitaristisk lösning. NATO menar att de måltavlor som utsatts för NATOs attacker varit noga utvalda militärmål huvudsakligen kopplade till Jugoslaviens luftvärnsförsvaret och att de gjort allt för att förhindra förekomsten av civila dödsfall. Att inte göra någonting hade enligt NATO, som vi fastställt i ovanstående stycke, lett till en humanitär katastrof. Vad NATO gjort enligt Koskenniemi är en avvägning mellan de liv som kommer gå förlorade i interventionen och de

⁶⁸ Pierre-Marie Dupuy, ”Some reflections on contemporary international law and the appeal to universal values: a response to Martti Koskenniemi, 2005, s. 133

⁶⁹ International Court of justice, “Case concerning the legitimacy of the use of force Yugoslavia vs Netherlands”, <https://www.icj-cij.org/files/case-related/110/10879.pdf>, 2000, s.7

liv som förloras om våldshandlingarna får fortgå. NATO valde att fler liv kunde räddas av en intervention och valde därför att gå in i konflikten.⁷⁰

Vad som också framgår är att NATO gör ett val mellan att säkerställa säkerheten för kosovoalbanerna på bekostnad av säkerheten för den civila befolkningen i Jugoslavien, eller avstå från ett ingripande. Vilket skulle innebära att Milosevic skulle fortsätta utsätta kosovoalbanerna för brott mot mänskligheten, men Jugoslaviens civila befolkning skulle inte riskera att förlora sina liv. NATO hade ett val mellan vems mest fundamentala rättighet, rätten till liv, dem skulle riskera. NATO valde att göra en intervention för att rädda kosovoalbanerna och valde därigenom bort säkerheten för den civila befolkningen i Jugoslavien. Så även till denna tes finns argument som stöttar Koskenniemis tes.⁷¹

När det kommer till punkten gällande hur väststater, eller stater som besitter makten, använder interventioner som ett instrument för sina moraliseringar fanns det en direkt formulering som går att koppla till detta. Det citatet från NATO kan tolkas som att om Jugoslavien inte väljer att lyda de civiliserade normer som uppstått från mäktiga staters moraliseringar så kommer attackerna mot Jugoslaviens territorium att fortgå.⁷²

För att sammanfatta så finns det tolkningsutrymme som stöder Koskenniemis tes. Många av NATOs uttalanden presenterar en utilitaristisk lösning, kanträd av moraliserande kring civiliserade normer presenterade av väststater där de tar sig rätten att väga rättigheter mot varandra, och därefter bestämma vems rätt som bör prioriteras. Dock vill jag återigen trycka på att denna analys inte kan ge ett mer specifikt resultat än att det existerar ett tolkningsutrymme som kan stötta Koskenniemis teori. Hade omfånget på uppsatsen varit större hade jag med större säkerhet kunna fastställa ett resultat, men med hänsyn till att jag behövt begränsa omfånget blev resultatet att det finns ett tolkningsutrymme.

⁷⁰ Dr. Javier Solana, NATO Secretary General, Following the commencement of air operations, "Press Realeases 1999)042 25 mar. 1999" NATO Press Statement.

⁷¹ Dr. Javier Solana, NATO Secretary General, following the commencement of air operations, "Press release (1999)041 24 mar. 1999", Press Statement.

⁷² Koskenniemi, Martti, "The Lady Doth Protest Too Much 'Kosovo, and the Turn to Ethics in International Law", 2002, s. 171

5:3 Diskussion:

NATOs val för interventionen i Serbien kan absolut tolkas utifrån Koskenniemis teori. Medlemsstaternas politiska intressen och västvärldens fortsatta dominans och civilisationsuppdrag är utan några tvivel en del i varför interventionen utfördes. Dock vill jag inte heller i min iver att kritisera strukturerna i det internationella systemet, låta det överskugga det faktum att det pågick fruktansvärda kränkningar av mänskliga rättigheter i Kosovo. Under OSCEs tid i Kosovo bedrev de en utredning gällande de brott som kosovoalbanerna utsatts för av Jugoslaviska myndigheter. De brott som begåtts var tvångsförflyttning, egendomsförstörelse, tvångsförsvinnanden, tortyr och annan typ av misshandel, frihetsberövande, våldtäkt och mord. Alla dessa brott skedde systematiskt och i stor omfattning vilket gör att det klassas som brott mot mänskligheten, något som Milosevic sedan åtalades för.⁷³ Detta är vad som gör denna konflikt så intressant vilken sida ska ses som den rätta att stoppa kränkningar av mänskliga rättigheter och i dem fall upprätthålla postkoloniala strukturer gällande västvärldens dominans och civiliserande uppdrag eller göra inget men i de fallet också låta kränkningarna mot mänskliga rättigheter fortgå? Enligt Koskenniemi är dessa valen vi ställs inför vilket är något jag till viss del har svårt att acceptera.⁷⁴ Självklart förstår jag att en intervention inte kommer ske om det inte finns intressen av värden för den intervenerande staten, internationell lag är politik och att tro annat vore naivt. Dock är sällan denna typ utav problem svart eller vitt, det finns gråzoner. Trots att politiska intressen finns hos den intervenerande staten kan även en vilja att hjälpa en förtryckt befolkning finnas där. Staters sanna motiv bakom sina handlingar kan aldrig helt bevisas, och jag hoppas att det någonstans kan finnas en strimma av välvilja i fall som dessa. Det här är extremt svåra frågor och själva problemet är att det egentligen inte existerar något skyddssystem som förhindrar stater från att utföra handlingar som senare kan komma och klassas som folkmord eller brott mot mänskligheten mot sina medborgare. Självklart finns det konventioner men dessa saknar en officiell sanktion, dessutom är stater suveräna entiteter så vem ska åtala dem?⁷⁵

⁷³ Panagiota, Tritaki "Human Rights Violations in Kosovo", 2002, s.202, Expressen, <https://www.expressen.se/nyheter/atalad-for-krigsforbrytelser-och-brott-mot-manskligheten/>, 11-03-2006.

Milosevic dog dock innan rättsprocessen mot honom hann avslutas.

⁷⁴ Koskenniemi, Martti, "The Lady Doth Protest Too Much Kosovo, and the Turn to Ethics in International Law", 2002, s.172

⁷⁵ Brewer, Evan M. "To break free from tyranny and oppression: proposing a Remedial right to secession in the wake of Kosovo advisory opinion", Vanderbitt Journal of transnational law, 2012, s. 279

Det finns en fara i denna typ av kryphål i lagen som denna typ av intervention skapar. Väljer man att legitimera något som egentligen är olagligt, oavsett om det är baserat på politiska intressen eller ett moraliskt behov av att stoppa liknande typer av humanitära katastrofer, varför har vi då en lagstiftning. Internationell lagstiftning är avtal mellan stater och fungerar bara så länge alla parter håller sig till den. Väljer stater då att i vissa fall kringgå den eller helt enkelt strunta i den, varför existerar då denna lagstiftning. Detta skulle i sådana fall göra den helt obetydlig.

För mig är detta en stor problematik när det kommer till interventioner. Självklart är jag emot att folkgrupper förtrycks av sina statliga institutioner, dock kan faran av kryphål i den internationella lagstiftningen eventuellt leda till ännu värre konsekvenser. Jag är inte heller naiv nog att inte tro att stater i vissa fall agerar utifrån sina egna viljor mot den internationella lagstiftningen. Dock tror jag att denna typ av avtal till viss del begränsar staters handlingsutrymme när det kommer till lagbrott, eftersom de andra parterna -övriga stater- alltid kommer ha ett intresse av att den följs och därigenom kunna utöva politisk påtryckning om grova överträdelser sker. Samtidigt är jag medveten om att politisk påtryckning inte i alla fall är tillräcklig. Argumentationen kring detta gör att man går runt i cirklar och jag vågar, och kan inte heller, ge svar på vad ens jag själv anser vara det rätta i detta fall.

Referenslista:

Bashkim, Rrahmani, "Judicial Control of Administration in Kosovo", 8 judicial Trib. 382, 2018

Brewer, Evan M. "To break free from tyranny and oppression: proposing a Remedial right to secession in the wake of Kosovo advisory opinion", Vanderbilt Journal of transnational law, 2012

Daniël M. Grütters "NATO, International Organizations and Functional Immunity", international organizations law review, 2016

DECLARATION ON PRINCIPLES OF INTERNATIONAL LAW CONCERNING FRIENDLY RELATIONS AND CO-OPERATION AMONG STATES IN ACCORDANCE WITH THE CHARTER OF THE UNITED NATIONS, 1970, art 2

Duphy, Pierre-Marie "Some reflections on contemporary international law and the appeal to universal values: a response to Martti Koskenniemi", European Journal of international law, 2005

Halldenius, Lena "Metodkompendium i argumentationsanalys, Lunds universitet, programmet mänskliga rättigheter, 2016

International Court of justice, "Case concerning the legitimacy of the use of force Yugoslavia vs Netherlands", <https://www.icj-cij.org/files/case-related/110/10879.pdf>, 2000

Klabbers, Jan, "International law" Cambridge University Press, second addition, 2017

Koskenniemi, Martti, "the Lady Doth Protests too Much: Kosovo and the turn of Ethics in international law", Modern day review, 2002

Murphy, Sean "Reflections on the ICJ Advisory Opinion on Kosovo: Interpretating Security council Resolution 1244(1999)", 2015

Panagiota, Tritaki "Human Rights Violations in Kosovo", Journal of southeast European and Black Sea studies, 2002

Roseberry, Philippe, "Mass violence and the recognition of Kosovo", Europe Asian Studies, 2013

Solana, Dr Javier, NATO Secretary General, Following the commencement of air operations, "Press Releases 1999)042 25 mar. 1999" NATO Press Statement

<https://www.nato.int/docu/pr/1999/p99-042e.htm>

Solana, Dr, Javier, NATO Secretary General, following the commencement of air operations, "Press release (1999)041 24 mar.1999", Press Statement [https://www.nato.int/docu/pr/1999/p99-](https://www.nato.int/docu/pr/1999/p99-041e.htm)

[041e.htm](https://www.nato.int/docu/pr/1999/p99-041e.htm)

Ebba Henriksson
MRS52

Temitope, Oludoun, "Peace and Security as a Catalyst for the Reform of the UN Security Council,
Review of international law and politics, 2014